METSÄTALOUS

Pistiäisiä voi kyllä torjua ennakkoon levittämällä maastoon monisärmiövirusta, mutta nykyisen lainsäädännön vuoksi se on vaikeaa. **PÄÄLLIKKÖ TARJA HÄMÄLÄIN EN, METSÄKESKUS**

Pistiäiset popsivat neulasia myös Itä-Suomessa

Pistiäisten valtaamat puut näyttävät metsänomistajasta usein pahemmalta kuin tilannne onkaan. Vain harva puu kuolee pistiäisten vuoksi. Useimmat selviävät kasvutappiolla.

SAKARI MARTIKAINEN

Metsänomistaja Matti Laamanen on huolissaan satavuotiaan männikkönsä tilasta.

Ruskomäntypistiäinen on tänä kesänä syönyt neulasia Länsi-Suomen lisäksi Saimaan rannoilla.

Metsänomistaja on huolissaan, mutta metsänhoitoyhdistys ja Metsäkeskus toppuuttelevat hysteriaa.

MT kertoi aiemmin kesällä mäntypistiäishavainnoista Vakka-Suomessa ja Pohjanmaalla. Silloin Metsäkeskus ei vielä ollut saanut tuhoilmoituksia Itä-Suomesta.

Paikallisen metsänomistajan **Matti Laamasen** mukaan yksi tuhoalueista on Savonrannan kirkonkylään rajoittuvissa rantametsissä. Alue ei ole yhtenäinen, mutta sen laajuus on noin 70 hehtaaria.

Laamasen mukaan pahiten vaurioista on kärsinyt noin 18 hehtaarin Linnasaaressa oleva vanha männikkö. Osa sen puustosta on jo kuollut pistiäisen heikentämänä.

”Saaren asukkaiden kanssa olemme sopineet koko saarta koskevasta eriasteisesta harvennushakkuusta. Myös Museovirasto on ollut asiassa hakkuun kannalla”, Laamanen toteaa.

Saaren 14 asukkaasta ja mökkiläisestä 12 kannattaa hakkuita.

Paremmin kasvavassa taimikossa tuhot ovat Laamasen mukaan jääneet pienemmiksi.

Tyvitervas altistanut pistiäisille

Linnasaaren puusto on yli satavuotiasta ja sen kasvu on jo ehtynyt. Laamasen mukaan kuluvana kesänä pituutta on kertynyt vain viitisen senttiä. Myöskään paksuutta puut eivät ole kasvaneet enää vuosiin.

”Pistiäisiä on havaittu alueella ensimmäisen kerran noin 6–7 vuotta sitten. Niitä oli myös toissa vuonna, mikä on osaltaan vaikuttanut kasvuun. Neulasia on enää vain latvatupsuissa.”

Vanhat puut kärsivät myös männynjuurikäävän aiheuttamasta tyvitervastaudista. Se on mahdollisesti altistanut ne pistiäisille.

Tällä hetkellä pistiäistoukat ovat koteloituneet maan alle. Syönti on tältä vuodelta ohi, mutta saattaa jatkua ensi vuonna.

Osa toukista aikuistuu Metsäntutkimuslaitoksen mukaan syksyllä, ja munii neulasiin. Osa koteloista ja munat talvehtivat.

Useita yhteydenottoja metsänhoitoyhdistykseen

”Ihmiset näkevät tilanteen usein liian pahana. Vanhoja neulasia on syöty, ja joku heikompi puu voi kuollakin. Kuitenkaan pistiäiset eivät yleensä tapa puuta, vaan aiheuttavat vain kasvutappioita”, sanoo metsäneuvoja **Tapani Huttunen** Metsänhoitoyhdistys Itä-Savosta.

Tyvitervaksen ja mäntypistiäisten vaivaamat männyt ovat menettäneet kasvuvoimansa.

Metsänhoitoyhdistys onkin Huttusen mukaan saanut useita asiaa koskevia puheluita.

Esiintymät ovat Huttusen mukaan voimakkaita etenkin isojen vesistöjen rannoilla ja vanhoissa metsissä.

Pistiäisiä on tavattu myös taimikoissa, mutta yksittäiset säästöpuut ne näyttäisivät jättävän rauhaan.

Huttunen ei kuitenkaan näe tarvetta mittavaan torjuntaan. Kohteet ovat hänen mukaansa pienialaisia ja torjuntaan käytetty viruslevitys vaikea toteuttaa.

”Tuhoja oli jonkin verran viime vuonna ja luultavasti myös ensi vuonna. Sitten pistiäismäärät vähenevät jälleen 5–10 vuodeksi.”

Huttusen mielestä hakkuu kannattaa tehdä, jos sen on jo suunnitellut. Syytä paniikkiin ei kuitenkaan ole.

Metsäkeskus ei vähättele

Myös Metsäkeskuksen edistämispalvelujen päällikön **Tarja Hämäläisen** mukaan pistiäisiä on ollut Saimaan ranta-alueilla edelliskesiä enemmän. Tuho onkin usein monivuotinen ja hankala torjua.

”Juhannuksen jälkeen on tullut muutamia ilmoituksia ja soittoja”, hän kertoo.

”Jos on kyse isoista puista, tuholle ei oikeastaan voi mitään. Pistiäisiä voi kyllä torjua ennakkoon levittämällä maastoon monisärmiövirusta, mutta nykyisen lainsäädännön vuoksi se on vaikeaa.”

Hämäläisen mukaan torjunnan välttely saattaa metsänomistajista kuulostaa vähättelyltä.

”Varmasti metsänomistajasta tuntuu pahalta, jos kehotetaan vain katselemaan toukkien syöntiä ja sanotaan, ettei tuholle voi mitään.”

”Hakkuu on toinen vaihtoehto, mutta nuorissa metsissä sekin aiheuttaa taloudellisia tappioita.”

TIINA HEIKKINEN

TUHOLAINEN

LIISA YLI-KETOLA

Mäntypistiäisen toukat söivät Puumalan Pistohiekan mäntyjen neulasia kesäkuussa.

Ruskomäntypistiäinen

Ruskomäntypistiäisen (Neodiprion sertifer) toukat syövät männyn neulasia kesä–heinäkuussa. Uusin neulasvuosikerta jää kuitenkin lähes syömättä.

Tuholaismäärät vaihtelevat voimakkaasti. Noin 5–6 vuoden välein tavataan paikallisia joukkoesiintymiä. Laajoja joukkoesiintymiä on 20–30 vuoden välein.

Massaesiintymiä kehittyy esimerkiksi kuivina ja lämpiminä kesinä. Silloin männiköt syödään lähes neulasettomiksi laajoilla alueilla.

Joukkoesiintymät kestävät yleensä muutaman vuoden. Sen jälkeen kanta romahtaa loisten, petojen tai virustaudin ansiosta.

Neulasten menetyksestä aiheutuu jonkin verran kasvutappioita. Pahasti syödyissä metsiköissä osa heikoimmista puista saattaa kuolla.

Ruskomäntypistiäiset eivät yksin tapa puita. Heikommat menettävät elinvoimansa altistuessaan samanaikaisesti muille tuholaisille.

Pistiäisiä voidaan torjua, jos taimikoiden kehitys on uhattuna tai suuret kasvutappiot uhkaavat. Tehokkain keino on ruiskuttaa tuhoalueelle mäntypistiäisvirusta.

Päätehakkuut pitäisi suorittaa vasta joukkoesiintymän jälkeen. Muutoin tuho voi keskittyä siemenpuihin tai levitä ympäröiviin metsiin.

Lähde: Metsäntutkimuslaitos

MTK:n Tiirola lisäisi kemeratöiden omavalvontaa

Noin viidesosa kemeratukihakemuksista hylätään, koska työt ovat jääneet tekemättä tai eivät täytä tukiehtoja.

MTK:n metsävaltuuskunnan puheenjohtaja **Mikko Tiirola** pitää parhaana vaihtoehtona metsänomistajien omavalvonnan lisäämistä.

Tiirolan mukaan metsänomistajan kannalta on olennaista, että kemeratöiden laatu on parasta A-luokkaa. Työn jäljellä on suora yhteys tuleviin tuloihin.

”On tärkeää, että kemerakohteilla työ jälki täyttää tukiehdot. Tämä on osa metsänomistajan oikeusturvaa”, muistutti Tiirola Kanta-Hämeen metsänhoitoyhdistyksen tilaisuudessa lauantaina.

Maa- ja metsätalousministeri **Petteri Orpo** on ilmoittanut aikovansa puuttua kemeran väärinkäytöksiin.

Ensimmäiseksi ministeri haluaa tarkistaa olisiko kemerasäännöksissä parantamisen ja yksinkertaistamisen varaa.

Tiirola korostaa omavalvonnan tärkeyttä. Hän ei usko kemeran puutteiden korjaamiseen viranomaisvalvontaa lisäämällä.

”Se romuttaisi koko kemeran. Ratkaisun avain voi löytyä työn toteuttajan laadunseurantajärjestelmistä ja omavalvonnasta”, esitti Tiirola.

Omavalvonnan kautta työn laatu ja tukiehtojen täyttyminen voitaisiin raportoida myös valvovalle viranomaiselle eli Metsäkeskukselle.

”Meillä ei ole varaa hassata rahoja vääriin kohteisiin tai viranomaisvalvonnan lisäämiseen. Kilpailu metsäpalvelumarkkinoilla kiristyy ja todennettu laatu ja siitä kertominen asiakkaalle eli metsänomistajalle on myös palveluntuottajan kilpailuetu”, korosti Tiirola.

Tiirolan mukaan metsätalouden investointituille on edelleen tarvetta, kun maahan kaavaillaan mittavia puun käytön lisäyksiä. Kestävän metsätalouden rahoitusjärjestelmän puutteet on korjattava ja tukea pitää kohdistaa niihin töihin, joilla varmistetaan metsän tuleva tuotto.

Kestävän metsätalouden tukijärjestelmä uudistetaan tänä syksynä. Uudistaminen on tarpeellista, koska metsälaki ja EU:n valtiontukisäännöt on uusittu.

Kemeran uudistuksella tulee pyrkiä entistä suurempaan vaikuttavuuteen ja kannustamaan metsänomistajia tekemään oikeat työt oikeaan aikaan.

JARMO PALOKALLIO

Valtio nipistää kemeratuesta

Hallitus esittää ensi vuodelle 51 miljoonaa euroa kestävän metsätalouden rahoitukseen eli kemeraan. Metsänhoitotöiden sijaan valtio satsaa biotalouden edistämiseen.

Tälle vuodelle metsätöihin on tarjolla 59 miljoonaa euroa. Edellisvuonna kemerapotti pyöri 64 miljoonassa eurossa, joten lasku on ollut nopeata.

”Metsäpuolen rahoituksen vähentäminen ei istu hallituksen biotaloustavoitteiden kanssa yhteen”, sanoo metsäasiantuntija **Lea Jylhä** MTK:sta.

Samaan aikaan käynnissä on kemeran uudistaminen. Osa nykyisistä työlajeista tipahtaa pois ja samalla ehdot muuttuvat. Tavoitteena on byrokratian vähentäminen ja töiden keskittäminen järkeviin kohteisiin.

Pienpuun energiatukeen valtiovarainministeriö varaa ensi vuodelle seitsemän miljoonaa euroa. Siirtomäärärahojen kanssa käytössä on kuitenkin 17 miljoonaa euroa. Tänä vuonna summa on 20 miljoonaa euroa.

Pohjois-Suomea kirpaisee uudistamisen tukemisen päättyminen. Sen lisäksi loppuu pystykarsinnan ja pellon metsitysten tukeminen.

Muutos vaatii EU:n hyväksynnän, joten sen toteutumisesta ei ole varmuutta.

Vanhalla mallilla töitä on mahdollista rahoittaa ensi vuoden kesäkuulle asti.

Metsäluonnonhoidon määräraha pysyy lähes ennallaan, noin 6 miljoonassa eurossa.

Kemeran sijaan valtio kasvattaa luonnonvara- ja biotalouden edistämisen rahoitusta. Siihen liittyy kemeraan sisältyneiden kehittämis- ja tutkimusrahojen siirto biotalouden edistämisen puolelle.

”Todellinen lisäpanostus ei siten ole niin suuri, kuin pelkkiin budjettilukuihin tuijottamalla voisi luulla”, muistuttaa Jylhä.

JARMO PALOKALLIO

UUTISTAUSTA

Suojeluväki tietää kyllä

Joskus tuntuu, että kaikkein vähiten suomalaisesta metsäluonnosta tietävät ne, jotka sitä oman ilmoituksensa mukaan suojelevat. Esimerkiksi Turun lintutieteellisen yhdistyksen petolintuasiantuntija **Seppo Pekkala** selitti Yleisradion verkkosivulla 11. kesäkuuta Suomen suurinta ”citykanahaukkojen” keskittymää Turussa sillä, että sopivat pesäpuut ovat hävinneet metsistä.

Tuskin on, sillä järeiden puiden määrä kaikkialla eteläsuomalaisissa metsissä on Valtakunnan metsien inventointitietojen mukaan noussut jo kauan.

Tietämättömyys onkin huono selitys. Tiedolta ei voi välttyä, jos seuraa suojelusta käytävää keskustelua.

Paremmin suojelijoiden toimintaa selittää tarve poistaa metsiä talouskäytöstä. Suojeluhinku kohdistuu säännöllisesti metsiin, jotka ovat taloudellisesti, mutta ei välttämättä suojelun kannalta arvokkaimpia.

Vedotaan esimerkiksi uhanalaisiin lajeihin, vaikka niiden osuus tutkituista lajeista on kääntynyt laskuun, ja eniten juuri metsissä. Niiden avulla halutaan lisää tiukasti suojeltuja runsaslahopuustoisia kangasmetsiä, siis tukkimetsiä, vaikka niitä on suojeltu Suomessa eniten ja vaikka 40 prosenttia uhanalaisista lajeista pystyy elämään myös talousmetsien elinympäristöissä.

Toisaalta lehtojen suojelua ei esitetä juuri koskaan, olkoonkin että uhanalaisista metsälajeista puolet on lehtolajeja. Lehtoja on Suomen metsistä vain kaksi prosenttia, kun tukkimetsiä on paljon ja ne ovat arvokkaimpia taloudellisesti.

Liito-orava – Suomen pyhä lehmä

Suomen luonnon pyhä lehmä on kuitenkin liito-orava. Uhanalaisuusluokituksessa se katsotaan vaarantuneeksi niin kuin nisäkkäistä myös euroopanmajava, ilves, hilleri, karhu ja pikkulepakko.

Mutta ottaisiko esimerkiksi ympäristöministeri **Ville Niinistö** (vihr.) näitä muita erityissuojeluunsa, niin kuin hän teki Kainuun liito-oravan suhteen Vihreässä blogissa 14. kesäkuuta?

Ei, koska tuosta listasta vain liito-oravan avulla voidaan poistaa metsiä talouskäytöstä. Kuten Niinistö toteaa, liito-oravan suhteen Kainuun elykeskus sentään on ajan tasalla. Jos ei olisi, siitä varmaan myös seuraisi jotakin, toisin kuin Talvivaaran kohdalla.

Nyt on keksitty sekin, että liito-oravan tulee säilyä nimenomaan vanhoissa metsissä. Kaupunkiin eksyneet liiturit eivät siis vähennä suojeluntarvetta, mutta silti nekin on suojeltava. Liituri pysyy uhanalaisena, vaikka me hukkuisimme niihin, jos se ei ymmärrä elää siellä, missä luonnonsuojelijat haluavat.

Kuinka viisas tämä sukupolvi onkaan!

Näin manipulatiivinen näkemys luonnosta on ainutlaatuinen. Tämä sukupolvi osoittaa tuon tuostakin olevansa niin viisas, että se voi määritellä, missä muiden lajien on elettävä ja millaisena maailman on säilyttävä tästä ikuisuuteen?

Lisäperusteita liito-oravan suojeluun saadaan ensi syksynä, kun sen kantaa taas arvioidaan. Nyt nimittäin aiotaan käydä tutkimassa vain sellaisia ruutuja, joilla liito-oravia on havaittu aiemmin.

Oletettavasti liito-orava on muuttanut osasta ruutuja pois. Saanemme siis lukea lehdistä, että kanta vähenee.

Tämä on vähän sama kuin väestönlaskenta tehtäisiin tutkimalla vain loma-asunnoiksi myytyjä kemijärveläisiä kerrostaloja. Ja marraskuussa.

HANNES MÄNTYRANTA on Suomen Metsäyhdistyksen viestinnän suunnittelija.